

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การกำหนดใจตนเอง หรือสิทธิของกลุ่มชนทั้งปวงที่ใช้ในการกำหนดสถานะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเสรี หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายจารีต ประเพณีในบริบทของการปลดแอกอาณานิคม ต่อมาหลักการกำหนดใจตนเองถูกนำไปใช้ใน บริบทอื่นๆ นอกเหนือจากอาณานิคมด้วย ซึ่งรวมถึงการใช้ในบริบทของสิทธิมนุษยชน ในการ เรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม

หลายปีที่ผ่านมา ชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้ออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจ ตนเอง อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ดินแดนของพวกเขาถูกขังขังไปในยุคอาณานิคม ซึ่งทำให้ เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณภาพชีวิตของพวกเขา เช่นความอดอยากและความ ขาดแคลน ซึ่งสิทธิต่างๆ เหล่านี้มีผลสืบเนื่องมาจาก ข้อจำกัดในการเข้าถึงที่ดินบรรพบุรุษที่ใช้ทำ มาหากิน และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมต่างๆ

การเข้ามามีบทบาทอย่างเข้มข้นของสังคมยุคใหม่ รวมถึงนโยบายที่รัฐต่างๆ ใช้อ้างในการ พัฒนามีผลทำให้อัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมค่อยๆ สูญหายไป เช่น ประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมดั้งเดิม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นของพวกเขา ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ทำให้ปัญหา สำคัญที่ทำให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมออกมาต่อสู้ เรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองเพื่อทำให้พวกเขาสามารถคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ และคุณค่าทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ยังรวมถึงสิทธิอื่นๆ ที่พวกเขาสมควร ได้รับการเคารพเพื่อธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์เช่นว่านั้น

โดยพัฒนาการปัจจุบัน ได้เริ่มมีการยอมรับสิทธิต่างๆ ในการกำหนดใจตนเอง และเริ่มมี มาตรการรองรับสิทธิดังกล่าวของชนพื้นเมืองอย่างแพร่หลายตามแนวทางปฏิบัติของรัฐ ทั้งนี้ หลักการต่างๆ ที่มีการยอมรับโดยทั่วไปแล้ว ย่อมส่งผลให้มีลักษณะเป็นการบังคับใช้ทั่วไป (erga omnes) ซึ่งย่อมผูกพันทุกรัฐที่จะยึดถือปฏิบัติ แม้ไม่มีการทำสัญญากำหนดไว้ก็ตาม

กลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมยังมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองอย่างอิสระในอันที่จะเลือก สถานภาพทางการเมืองและการดำเนินการได้อย่างเสรีทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและในการ พัฒนาวัฒนธรรมของพวกเขา หลักการของกฎหมายระหว่างประเทศสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้นยังรวมถึงการมีอิสระในการปกครองตนเอง (autonomy) หรือการมีสิทธิ

ในการปกครองตนเอง (self-government) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายใน และกิจการท้องถิ่นของพวกเขาเอง อิสระในการปกครองตนเอง นี้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ของสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และสิทธิดังกล่าวนี้ยังเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในเวทีระหว่างประเทศ แต่กระนั้น สิทธิดังกล่าวยังถูกลิดรอนในทางปฏิบัติอยู่ภายในรัฐในหลายๆ รัฐ อันสืบเนื่องมาจากการที่บางรัฐกลัวการใช้สิทธิดังกล่าวในทำนองที่ว่า เป็นการใช้สิทธิเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งแยกดินแดน

แม้โดยความปรารถนาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในบางประเทศอาจจะต้องการที่จะแยกตัวเป็นอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม การแยกตัวเป็นประเทศอิสระตามกฎหมายระหว่างประเทศยังไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นขอบเขตของสิทธิของกลุ่มชนคงเทียบเท่ากับการมีสิทธิกำหนดใจตนเองทุกอย่างเว้นแต่ในเรื่องการแยกตัวเป็นประเทศอิสระเท่านั้น ปัจจุบันมีการยอมรับที่กว้างที่ว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นประเภทหนึ่งของกลุ่มชน (peoples) ผู้ที่สามารถมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมถูกยอมรับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนโดยรวม ที่ซึ่งประชาชนชาวพื้นเมืองดั้งเดิมมีสิทธิได้รับ การมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นรากฐานและมุมมองที่ยึดหยุ่นของคำว่า "peoples" และในการตีความสิทธิในการกำหนดใจด้วยตนเองในฐานะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์

ปัจจุบันปัญหาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้รับการยอมรับมากขึ้น และเริ่มมีมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมทั้งในระดับรัฐ และระดับระหว่างประเทศ ในระดับรัฐนั้นได้พยายามหากโลกต่างๆ มาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การออกกฎหมายให้สิทธิในการจัดการในเรื่องที่ดินของชนพื้นเมืองดั้งเดิม การยอมรับสิทธิดั้งเดิมของชนพื้นเมืองดั้งเดิมตามกฎหมายจารีตประเพณี เป็นต้น ในระดับระหว่างประเทศได้มีการพัฒนาตราสารระหว่างประเทศต่างๆ โดยบรรจุสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเข้าไปด้วยหรือขยายครอบคลุมมาถึงสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมด้วย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาหลักของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งสิทธิต่างๆ กระจัดกระจายอยู่ตามกติกา หรืออนุสัญญาที่ว่าโดยมิได้อยู่รวมกันฉบับเดียว เป็นหมวดหมู่ หรือมีลักษณะครอบคลุมมากนัก อนุสัญญาที่มีลักษณะเฉพาะ และค่อนข้างมีสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่ครอบคลุม ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยกลุ่มชนพื้นเมือง และเผ่าชนฉบับที่ 169 อย่างไรก็ตามชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิต่างๆ ในกติกา และอนุสัญญาหลักของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและอนุสัญญาว่าด้วยกลุ่มชนพื้นเมือง และเผ่าชน ฉบับที่ 169 นั้นต้องเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อยู่ภายในประเทศที่เป็นภาคีของกติกา และอนุสัญญานั้น อย่างไรก็ตาม การจัดการกับปัญหาของชน

พื้นเมืองในรัฐ และสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองในตราสารระหว่างประเทศที่มีอยู่ยังไม่ประสบความสำเร็จพอ ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของพวกตนโดยยังคงชูประเด็นสิทธิในการกำหนดใจตนเองเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนำไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศและได้มีการประชุมและดำเนินการต่างๆ เพื่อพัฒนาสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม

โดยในปี 2007 ได้มีพัฒนาการที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมโดยประชาคมระหว่างประเทศได้รับการรับรองปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม (The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) ซึ่งปฏิญญาดังกล่าว สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในปฏิญญา ครอบคลุมการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่างๆ ดังจะยกตัวอย่างในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ สิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ และการปกครองตนเอง สิทธิในทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และสวัสดิการสังคม

อีกทั้งสิทธิต่างตามที่ปรากฏในปฏิญญานั้น หลักการต่างก็เป็นหลักการที่มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีและได้รับการเคารพตามหลักสิทธิมนุษยชนทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้นการจำกัดสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ต่อการเข้าถึงสิทธิ และการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ และการปกครองตนเอง สิทธิในทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และสวัสดิการสังคมจึงกระทำมิได้ โดยเฉพาะ การมีอิสระในการปกครองตนเอง อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองจะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียต่อบูรณภาพแห่งดินแดน หรือเอกภาพทางการเมืองของรัฐ ที่มีอธิปไตยและมีเอกราช ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน

ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ร่างขึ้นด้วยข้อมูลจำนวนมากที่ได้จากตัวแทนชนพื้นเมืองดั้งเดิม เป็นปฏิญญาฉบับแรกของโลกที่มีจุดประสงค์คุ้มครองสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม โดยมีข้อบัญญัติใน ข้อ. 3 ที่ว่าด้วยการมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม อันเป็นหลักการและสัญลักษณ์หลักในการเคลื่อนไหวของชนพื้นเมืองดั้งเดิม เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าสิทธิในการกำหนดใจตนเอง คือสิทธิของกลุ่มชนในการกำหนดชะตาตัวเอง อันเป็นสิทธิที่ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมองว่าเป็นวิธีที่ทำให้สามารถใช้สิทธิมนุษยชนอื่นทั้งหมด จากการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ และปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมถือได้ว่า ถือได้ว่าเป็นเหมือนความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้น มิได้ก่อให้เกิดสิทธิประการใหม่แต่อย่างใด และไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย แต่ปฏิญญาสหประชาชาติเป็นเสมือนหมุดหมายสำคัญในการประกาศที่ชัดเจนว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง และทุกรัฐควรให้การรับรองต่อสิทธิต่างๆ ที่เป็นการใช้สิทธิผ่านการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่รัฐสมาชิกสหประชาชาติควรมีมาตรการเฉพาะเพื่อรองรับสิทธิต่างๆ ของปฏิญญา

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาที่ผ่านพบว่าสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้รับการยอมรับในระหว่างประเทศมากขึ้น และได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม แต่เนื่องจากปฏิญญานับดังกล่าวเป็นเหมือนการประกาศสิทธิ และไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรมีมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเคารพและทำให้กลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นดังนี้

1. ปัญหาจากการที่ปฏิญญาไม่มีผลผูกพัน (non-binding) และไม่มีการบังคับใช้ (non-enforcement) นั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการพัฒนานำแนวทางในปฏิญญา ไปเป็นแม่บทในการจัดทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐ เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ ไม่ว่าจะในรูปแบบสนธิสัญญาทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ตาม โดยส่งเสริมให้รัฐต่างๆ เข้าร่วมเป็นภาคีให้มากที่สุดเนื่องจากการมีสถานะเป็นสนธิสัญญาทำให้มีผลผูกพันทางกฎหมาย เมื่อรัฐใดตัดสินใจเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก ย่อมหมายถึงการที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายและนโยบายของรัฐให้สอดคล้องต่อสนธิสัญญานั้นๆ และควรสนับสนุน (encourage) ให้รัฐต่างๆ มีการอนุวัติการกฎหมายภายในเพื่อรับรองสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมภายในรัฐโดยใช้ปฏิญญาเป็นแม่แบบ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของปฏิญญาดังเช่นที่ประเทศโบลิเวีย ได้มีการนำออกปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนี ไปบัญญัติเป็นกฎหมายแห่งชาติของโบลิเวีย 3760 (National Law 3760) ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นกฎหมายแห่งชาติฉบับแรกของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ตลอดจนมีแผนงานในการปฏิบัติส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมและงบประมาณรองรับสิทธิชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่ชัดเจนและต่อเนื่องด้วย รวมถึงมีการปฏิรูปกฎหมาย และนโยบายต่างๆ ภายในประเทศที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งปฏิญญาด้วย

2. จัดให้มีเวทีเสวนาโดยผู้แทนกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศต่างๆ เพื่อหาข้อเสนอเกณฑ์ในการกำหนดอัตลักษณ์ ว่าใครคือ ชนพื้นเมืองดั้งเดิม ให้มีความชัดเจนมากที่สุด อาจให้มีการรวบรวมเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้จากการนำเสนอโดยกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมต่างๆ ทั่วโลกนั้น มาพิจารณาในการกำหนดอัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ที่สำคัญผู้เขียนเห็นว่าควรให้ชนพื้นเมืองมีสิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ของพวกเขาเอง ดังที่ข้อ 33 ได้ระบุสิทธิในการกำหนดอัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมไว้ ซึ่งรัฐจำต้องมีแนวคิดเชิงบวกกับประเด็นดังกล่าว โดยอาศัยประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย และจัดให้มีการรวบรวมหลักฐานที่เป็นรูปธรรม ในการพิสูจน์ว่ากลุ่มของตนนั้นเข้าเกณฑ์ดังกล่าว และตัดสินใจยอมรับความเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมระหว่างกลุ่มด้วยกันเอง รวมถึงจัดให้มีเวทีต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ผู้เขียนมีความเห็นว่าการหาเกณฑ์ในการกำหนดอัตลักษณ์นี้ เป็นเรื่องที่เร่งด่วนที่ควรดำเนินการให้เสร็จสิ้น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาว่ามีปัญหาใคร คือชนพื้นเมืองดั้งเดิม ที่มีสิทธิตามปฏิกฎญา

3. จัดตั้งให้มีให้มีระบบ กลไกในการตรวจสอบ (monitoring system) การปฏิบัติตามปฏิกฎญา ทั้งในระดับประเทศโดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นมา โดยมีหน้าที่ตรวจสอบ และรับการร้องเรียน หากมีการฝ่าฝืนสิทธิในปฏิกฎญาดังกล่าว โดยคณะกรรมการจะตัดสินใจเรื่องร้องเรียนนั้นๆ และทำข้อเสนอแก่ประเทศที่มีการร้องเรียนเกิดขึ้น ควรกำหนดให้รัฐที่ลงนามเห็นชอบในปฏิกฎญา มีหน้าที่ทำรายงานถึงสถานการณ์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมภายในประเทศส่งคณะกรรมการโดยอาจกำหนดระยะเวลา 1 ครั้งต่อปี เพื่อจัดให้มีการประเมินสถานการณ์ของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในระดับภูมิภาค ควรจัดให้มีองค์ระหว่างประเทศสำหรับชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในการประชุมหารือถึงสถานการณ์ต่างๆ ของชนพื้นเมืองดั้งเดิม มีเวทีกลางเพื่อการแสดงออกทางความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวพันกับสิทธิของกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิม

4. ส่งเสริมให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น ในการดูแลชุมชนของตนเองโดยให้อิสระในการปกครองให้มากที่สุด และเปิดโอกาสให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อพวกเขา

5. ควรมีการจัดตั้งศาลชนพื้นเมืองในระดับภูมิภาค เพื่อรับการร้องเรียน และตัดสินคดีสำหรับชนพื้นเมืองขึ้นโดยตรง อันเป็นการประกันการเคารพสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และถือเป็นการส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสิทธิ และการเข้าถึงสิทธิในแต่ละภูมิภาค

โดยมีผู้พิพากษาสมทบที่เป็นตัวแทนจากชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่ร้องเรียนต่อศาลนั้น หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชนพื้นเมืองดั้งเดิมเข้าร่วมในการตัดสินคดี

6. ในเรื่องของสิทธิในเรื่องภูมิปัญญาดั้งเดิม ทรัพย์สินทางปัญญา มรดกทางประเพณี แสดงออกทางวัฒนธรรม รัฐจะต้องให้สิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในการควบคุม ถือครองและจัดการภูมิปัญญาดั้งเดิมของตน และ ยอมรับความคิดสร้างสรรค์ ควรสร้างกรอบกฎหมายเฉพาะเพื่อรับรองว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิม จะสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากภูมิปัญญาของตน ป้องกันมิให้บุคคลอื่นนำไปใช้อย่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย และได้รับการยอมรับและเชิดชูจากชุมชนนานาชาติ โดยอาจจัดให้มีการจดทะเบียนสิทธิที่ได้จากภูมิปัญญาของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และจัดให้มีมาตรการในการลงทะเบียนบุคคลที่แอบอ้างการนำไปใช้

รัฐต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมปัจเจกบุคคลและกลุ่มทางสังคม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการสร้าง ผลิตภัณฑ์ แพคเกจ กระจาย และเข้าถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยการให้ความสำคัญแก่สถานการณ์เฉพาะและความต้องการของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และต้องให้มีการรับรองการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยถูกจำกัดน้อยที่สุดในการดำรงไว้และส่งผ่านมรดกทางนามธรรมของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในทางที่พวกเขาจัดการด้วยตนเอง หากพวกเขาต้องการ รวมไปถึงการให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาดั้งเดิม ทรัพย์สินทางปัญญา มรดกทางประเพณี แสดงออกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง โดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของชาติ ที่ต้องส่งผ่านจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง

7. สิทธิในเรื่องที่ดินและอาณาเขต รัฐควรยอมรับมีมาตรการทางกฎหมายรองรับระบบการจัดการดั้งเดิมของชนพื้นเมืองดั้งเดิมและยอมรับว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีสิทธิในดินแดนที่เคยจากการใช้มาก่อน หากดินแดนดังกล่าวถูกทำลายไปเนื่องจากการพัฒนาประเทศ จะต้องมีการชดเชยคืนหรือแก้ไขปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชนพื้นเมืองดั้งเดิม รวมถึงมีมาตรการเพื่อให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้กำหนดกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในดินแดนของพวกเขา โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงดินแดนที่เป็นที่เคารพบูชาหรือสถานที่ทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองดั้งเดิม สำหรับชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในดินแดนที่แยกออกไปโดยสมัครใจมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว และรัฐควรดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองอาณาเขต และวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองดั้งเดิมด้วย

8. สิทธิในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต่างๆ ควรจัดทำข้อตกลงทางกฎหมายที่เคารพในสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในทรัพยากรที่จำเป็นต่อการอยู่รอดและการพัฒนาของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และในกรณีของรัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรใต้ผิวดินในที่ดินของชนพื้นเมืองดั้งเดิม พวกเขาควร

มีสิทธิในการให้ความยินยอมอย่างเต็มที่ในการที่รัฐจะสำรวจและใช้ทรัพยากรเหล่านี้ล่วงหน้าและมีสิทธิที่จะได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการสำรวจและใช้ทรัพยากรเหล่านั้น และห้ามออกสัมปทานสกัดและสำรวจทรัพยากรธรรมชาติบนที่ดินของชนพื้นเมืองดั้งเดิม หากกิจกรรมดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่กีดกันมิให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิม ใช้และ/หรือได้รับประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว หรือ เมื่อชนพื้นเมืองดั้งเดิม ที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความยินยอมพร้อมใจล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ และเป็นอิสระ และหากเป็นไปได้ควรให้สิทธิพวกเขาในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในเขตที่พวกเขาได้อาศัยดำรงชีวิตอยู่ และมีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยอาจจัดให้เป็นเขตสงวนหรือพื้นที่เฉพาะที่ได้รับการคุ้มครองพิเศษทางกฎหมายของรัฐ โดยจัดให้มีงบประมาณในการสนับสนุน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแลรักษาทรัพยากร รวมทั้งการให้การศึกษาในเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะมีประโยชน์ในการดูแลรักษา และใช้ทรัพยากรนั้นๆ หากพวกเขาร้องขอ

9. สิทธิในเรื่องสิ่งแวดล้อม รัฐต่างๆ ควรจัดให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบนดินแดนของชนพื้นเมืองดั้งเดิม รวมถึงในกรณีที่ต้องมีการจัดการพื้นที่สงวนแห่งเดิมที่มีอยู่และแห่งใหม่ จะต้องเกิดขึ้นโดยได้รับความยินยอมพร้อมใจอย่างเป็นทางการเป็นอิสระ และการร่วมมืออย่างเต็มที่ของชุมชนที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งเกี่ยวพันกับการอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จะต้องได้รับการยอมรับและเคารพในภูมิปัญญาและวิถีการปฏิบัติ รวมไปถึงสิทธิในการได้รับแบ่งปันผลประโยชน์ เปิดโอกาสให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการให้คำจำกัดความ และการนำนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศไปใช้ และจากความสัมพันธ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่อย่างยาวนานของตนด้วย

10. สิทธิในเรื่องการบริหารงานยุติธรรม กฎหมายจารีตประเพณีพื้นเมืองดั้งเดิม ควรส่งเสริมการใช้กฎหมายจารีตประเพณีพื้นเมือง กล่าวคือ ให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีการเข้าถึงระบอบยุติธรรมของรัฐ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ รวมไปถึงให้สิทธิในการถ้อยคำเป็นภาษาของตนเองในศาลโดยบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีสบัญญัติ ทั้งในวิธีพิจารณาความแพ่ง และวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งให้รัฐจัดให้มีบริการล่ามและทนายความที่สามารถใช้ภาษาท้องถิ่นได้ ทั้งนี้เพื่อสามารถให้ความยุติธรรมอย่างเต็มที่สำหรับพวกเขา เปิดโอกาสให้พวกเขาได้ใช้ระบอบยุติธรรมของตนในชุมชนของพวกเขา หากสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ และยังเป็นแนวทางในการระงับข้อพิพาทระหว่างชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชนชาติอื่น อีกทั้งควรนำกฎหมายจารีตประเพณีของชนพื้นเมืองดั้งเดิมมาร่วมพิจารณาในการระงับความขัดแย้งของชน

พื้นเมืองดั้งเดิมเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญและเหมาะสมกับวิถีชีวิตและลักษณะ
จำเพาะของพวกเขา

11. สิทธิในเรื่องสุขภาพและประกันสังคม รัฐต่างๆ ต้องสนับสนุนให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมี
สิทธิในการได้รับบริการด้านสุขภาพในระดับมาตรฐานสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และสามารถเข้าถึง
บริการด้านสาธารณสุขดังกล่าว โดยมีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้สิทธิประกันสังคมต่อชนพื้นเมือง
ดั้งเดิมจัดให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ รวมถึงให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสุข
วิทยาเกี่ยวกับเพศและการสืบพันธุ์ ซึ่งจัดทำในภาษาท้องถิ่นหรืออาจส่งตัวแทนหรือหน่วยงานเข้า
ไปพบปะชนพื้นเมืองดั้งเดิมและให้ความรู้และคำแนะนำแก่พวกเขา และจัดให้มีการประกันสังคม
เช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ภายในรัฐ ชนพื้นเมืองดั้งเดิมควรสามารถควบคุมการส่งมอบบริการด้าน
สาธารณสุข การดูแลสุขภาพเชิงป้องกันและใช้วิธีการบำบัดโรคหรือวิธีการรักษาแบบดั้งเดิมของ
ตน หากต้องการ และควรให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อรับรองว่าบริการด้านสาธารณสุขของรัฐนั้น
สอดคล้องกับวัฒนธรรม

12. สิทธิในเรื่องการศึกษา รัฐควรมีหลักเกณฑ์ที่เปิดโอกาสให้ชนพื้นเมืองดั้งเดิมมีสิทธิใน
การศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค รวมทั้งมีสิทธิในการพัฒนาสถานศึกษาของ
ตนเอง หากพวกเขาต้องการ ควรออกกฎหมายบังคับในการศึกษาขั้นต่ำต่อชนพื้นเมืองดั้งเดิม
การศึกษาที่ให้แก่นุตรหลานของชนพื้นเมืองควรสอดคล้องกับวัฒนธรรม ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรม
ของชนพื้นเมืองและสอนโดยใช้สองภาษา (ถ้าเป็นไปได้) การศึกษาควรมีวัตถุประสงค์ที่กว้างขึ้น
เพื่อกำจัดอคติที่มีต่อชนพื้นเมืองดั้งเดิม จัดให้มีหลักสูตรในการเรียนประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย
โดยใช้กับทุกคนไม่จำเป็นต้องเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในความรู้สึกที่มีต่อ
ชนพื้นเมืองดั้งเดิม (การศึกษานานาวัฒนธรรม (intercultural education)) ซึ่งจะเป็นเป็นเครื่องมือ
ในการสร้างการยอมรับวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในระบบการศึกษาที่กว้างกว่า รวมถึงมี
การใช้มาตรการเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมรวมถึงของคนเร่ร่อนและ
กึ่งเร่ร่อน

13 สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น รัฐควรมีมาตรการเชิงบวกในการยอมรับสิทธิของพวกเขา
เหล่านี้ โดยหาทางประนีประนอมความบาดหมางที่มีมาแต่อดีต และพยายามทำความเข้าใจ
ซึ่งกันและกัน ยอมรับในความมีตัวตนและสิทธิต่างๆ ของพวกเขา โดยเริ่มจากการยอมรับสิทธิแต่
ดั้งเดิมรวมถึงมีการออกกฎหมายในการรับรองสิทธินั้น รวมถึงนโยบายต่างๆ ของรัฐที่มีผลกระทบ
โดยตรงต่อพวกเขาควรที่จะมีการปรึกษาหารือ หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อที่จะหาทางออก
ในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้รับการยอมรับในหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้นเป็นเสมือนการประกาศถึงสิทธิดังกล่าวให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น สิทธิในการกำหนดใจตนเองด้านต่างๆ ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในปฏิญญานั้นล้วนมีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และล้วนเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงได้รับ แต่ประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาคือในทางปฏิบัตินั้นสิทธิดังกล่าวไม่มีมาตรการบังคับใช้อย่างเพียงพอ โดยปรากฏให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมอยู่เนืองๆ ดังนั้น เพื่อให้สิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมได้รับการเคารพ รัฐต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติควรมีมาตรการเฉพาะรองรับให้มีการเคารพสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศของตน และมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวอย่างเคร่งครัด